

JOOST VAN VONDEL

DE COMPLETE WERKEN
VAN JOOST VAN VONDEL.

3

Joost Vondel

**De complete werken
van Joost van Vondel. 3**

«Public Domain»

Vondel J.

De complete werken van Joost van Vondel. 3 / J. Vondel — «Public Domain»,

Содержание

DE VADEREN,	5
Klinkert	7
Zacharias Heins	8
Klink-veers,	9
INHOUD	10
ZEDIG OORLOFS VERZOEK DES VERTAALDERS AAN DEN	11
DICHTER, WELKERS 26 GELEERDE VERZEN HIJ VERRE	
BOVEN DEZE VERTALINGE WAARDEERT:	
De Vaderen	12
Конец ознакомительного фрагмента.	14

Joost van den Vondel
De complete werken van Joost van Vondel. /
Met eene voorrede van H.J. Allard,
leraar aan 't seminarie / te Kuilenburg
DE VADEREN,

OFTE

HET TWEEDE DEEL VANDE DERDE DAG

DER TWEEDER¹ WEKE,

VERVATENDE²

ABRAHAMS OFFERANDE,

GEDICHT BY³ WIJLEN

DEN E. GUILLAUME DE SALUSTE, HEERE VAN BARTAS⁴,

DE FENIKS VANDE FRANSCHE POËTEN⁵,

ENDE NU UIT HET FRANSCHE IN NEDERDUITSCH VERTAALD⁶

---

¹ Thans tweede.

² Thans ver-of be-vattende.

³ door.

⁴ Fransch edelman en dichter (1544-1590), in staats- en krijgsdienst van Hendrik IV, die, in twee zoogenoemde Weken, Schepping en Kindschheid der wereld beschreef, en voorts ettelijke andere gedichten van bijbelschen inhoud en in stichtelijken zin maakte. Zij werden (met uitzondering der beide brokken van Vondel) gezamenlijk vertaald door den Zwolschen boekdrukker en dichter Zacharias Heins (geboren te Antwerpen in 1570), en onder den titel van W. S. Heere van Bartas Werken, in 1621, door hem uitgegeven.

⁵ Deze, alom beaamde, uitspraak van den tijdgenoot, bewijst op nieuw de juistheid van Starings zeggens, dat "de naneef menig vonnis anders wijst" dan gene.

⁶ Wij laten deze navolgingen hier op de beide vorige fabel- en zede-rijmbundeltjens volgen, al werden de Vaderen een paar jaar vóór 't laatste gedrukt, in een door Van Lennep vermelde, afzonderlijke uitgave van 1616.—In 't boek van Heins, door Vondel tevens met een klinkdicht en een vers op zijn afbeelding vereerd (die wij hier beiden laten volgen), zagen zij voor de tweede maal het licht.

Klinkert

's Taals onkund' hield tot nog veel Nederlanders buiten,
Die in het Heiligdom⁷ der Franken⁸ wilden gaan,
Alwaar Salustius stak lieflijk reukwerk aan,
En volgde 't heerschaar Gods met duizend orgelfluiten;
Maar Zacharias, als Hoogpriester, kwam ontsluiten
Dees kerk, beschilderd met der ouder Vadren daân,
Waarvan de geest getuigt in zijn geschreven blaân,
En huwde aan Bartas' stem den weerklank zijner luiten⁹.
Nu geven wij niet toe de geesten van Brittanjen,
Den smekenden¹⁰ Tuskaan, noch ook 't hoogmoedig Spanjen,
Noch wijken voor de praal van het Latijnsche volk:
Wie lust heeft den Gascon in Nederduitsch te hooren,
Die leez' dit Godlijk boek, en leen zijn heilige ooren
Aan Heins, die ons verstrekt eens grooten dichters tolk.

---

⁷ Dat der Poëzy.

⁸ Franschen.

⁹ Thans luit.

¹⁰ vleyende, naar de oorspronkelijke beteekenis van 't woord (verg. 't Hoogd. schmeicheln).

Zacharias Heins

Aldus aanschouwt hij 't licht, en gaat onze eeuw verciere
En bergt zijn godlijk brein in heilige laurieren,
Die in zijn rijmen vloeit gelijk een gulde¹¹ beek,
En volgt Salustius in de een en de ander week.

---

¹¹ Naar de Gewestelijk-Hollandsche wanspraak voor gulden, even als goude voor gouden.

Klink-veers, OVER ABRAHAMS OFFERANDE

D' oud-vader zijnen zoon brengt, met bedroefder zielen¹²,
Op 't rijzende gebergte, op dat hij 't altaar sprengt¹³
Met 't bloed zijns lieven kinds, en 't vuur 't koud lichaam schenkt;
Hij bindt hem de armen vast, en doet hem nederknielen.

De liefde 't vuur ontvonkt, om 't slacht-schaap te vernielen,
't Geloof, dat houdt¹⁴ touw, daar 't lam mede is gestrengd¹⁵,
D' hoop 't staal den Vader langt¹⁶, die fluks den slag aanbrengt.
De dood is al gereed om Izaks ziel te grielen¹⁷.

Maar 's Heeren engel (die om 's vromen leger waakt)
Abrahams arm verlet, en 't droevig treur-spel staakt
Van Vader en van Zoon, van twee bestorven¹⁸ herten.

Nature bij geval van veers¹⁹ zag 't schouw-spel aan,
En riep: o, sterk geloof! wat durfdy niet bestaan:
Een Vader slacht zijn kind, en derf de dood uit-terten!

*Anagramma*²⁰:
DOOR EEN IS 'T NU VOLDAEN.

---

¹² Thans bedroefde zich.

¹³ Voor besprengt.

¹⁴ houdt het.

¹⁵ Voor gestrengeld, gebonden.

¹⁶ geeft.

¹⁷ Rijmshalve, maar anders min gelukkig voor kapen (verg. grabbelen).

¹⁸ Dit bijv. n.w. is, uit een menschkundig en natuurlijk oogpunt, inderdaad wel zoo gelukkig gekozen, als dat, 'twelk Vondel er in een latere uitgave, met het oog op Abrahams geloofskracht en Izaäks onderwerping, voor in de plaats stelde: "twee onbestorven herten".

¹⁹ Voor ver.

²⁰ Letterkeer (naar den smaak der eeuw) van Vondels naam en voornaam.

INHOUD

Dit stuk-werk vervat de verklaringe van 't gene Mozes verhaalt in 't 22. capittel Genesis: hoe God Abraham verzocht, ende hem beval zijne zone Izaäk te brengen op eenen berg, om aldaar geofferd, tot een Holocaustum, dat is: onthalsd, daarna ontledet²¹, ende van zijnen vader Gode geofferd te worden. Onze dichter heeft zijn bedenkinge over zoo grooten geheimenisse, en teekent aan de voornaamste omstandigheden deszelfs: 1. stelt hij voor oogen, de goede onderwijzinge ende opvoedinge van Izaäk, Abrahams genegendheid nevens²² zoodanigen zone. 2. de verzoeking van den waren God, de welke de zijne grondeert gantsch op andre wijze, als wel de Satan den Mensche; ende overmits men uit den tekst verstaat, dat de vader was bevolen zijnen zoon te offeren, 's daags te voren, eer hij trok op om Gode te gehoorzamen, zoo vertoont de dichter. 3. de groote aanvechtingen, die Abraham al den nacht in zijn gemoed hadde, in 't overdenken van 't gene hem belast was. Hier over worden dan wijdloopig voorgesteld alle de tegenwerpingen van de natuurlijke hertsneigingen, om Abraham af te keeren van Gods bevel te gehoorzamen; daarbij de verantwoordingen van den Geest Gods in zijn getrouwen dienstknecht, de welke overwinner blijft, besloten hebbende zijnen last te voldoen. 4. beschrijft hij zijn reize naar den berg, de nieuwe aanvechtingen van Abraham en Izaäk, daar na haar²³ beider geloove, ende de gelukkige uitgang van haar²⁴ vrijwillige gehoorzaamheid, de Heere haar²⁵ op 't uiterste te kennen gevende, de reste van zijn verborgen wille over zulk een verzoeking. Sluitelijken, de dichter hebbende Abrahams geloove groot gemaakt, ende 'tzelve tegen-gesteld de wreede en mensch-verdichte Gods-diensten der afgodische heidenen, dewelke hare kinderen den Duivel, ende niet Gode opgeofferd hebben, toont het ware wezen van deze schaduwe, ende de t' samen-stemminge die daar is tusschen Izaäk en Jesum Christum, het Lam Gods, voorgeschikt ten brand-offer tot kwijt-scheldinge onzer zonden.

---

²¹ Thans ontleed.

²² Voor bij, omtrent, tot (verg. boven, bl. 68: "neffens Reinaart").

²³ Thans hun.

²⁴ Thans hun.

²⁵ Thans hun.

ZEDIG OORLOFS VERZOEK DES VERTAALDERS AAN DEN DICHTER, WELKERS ²⁶ GELEERDE VERZEN HIJ VERRE BOVEN DEZE VERTALINGE WAARDEERT:

O, Bartas! Frankrijks roem, onsterflijken Gascon²⁷!
Duld dat ik, bleeke sterr' mijn licht sceppe uit uw Zon!
De bleekste sterre, hoe doof²⁸ en droef dat ze is van luister,
Hoe zeer zij 's daags haar²⁹ schaamt, zoo straalt ze nog in 't duister:
Zoo kan ook ergens ik (daar 's werelds aangezicht
Uw goude toortse ontbeert) nog lichten met mijn licht,
Ter tijd gij weer vergult met uwen glans de daken,
Wanneer mijn lampe uitgaat, en ophoudt van te blaken.
Ei, goddelijk poëet! mocht ik mijn dagen lang,
Onaangenaamste kraal³⁰, navolgen uw gezang,
Daar, in 't gewijde koor, gij priesterlijk den Heere
't Zoet reukwerk zijt gewoon t' ontsteken van zijne eere,
En daar met Jesses Zoon, zoo vuriglijk en kuisch,
U de ijver schier verslindt van 's Heeren heilig huis,
Hoe zou, gelijk een hert, mijn hart van vreugde springen!
Maar, arme dichter! zwijgt, en hoort zijn Musa zingen:

---

²⁶ Thans welks, wiens.

²⁷ Bartas' heerlijkheid lag in Gasconje.

²⁸ Anders dof, maar geheel 't zelfde woord.

²⁹ zich.

³⁰ Voor koraal-zanger, medezinger in 't koor.

De Vaderen

Zulk' heeft een hemelsch lot, die sproot uit vromen bloede,
Die 's vroeden³¹ tuchtigaars onstrenghe kinder-roede,
Van kindsbeen af ontzag, en bovenal de geen,
Die hing God-vruchtigheid onnoozel³² aande speen.
Zulk heil heeft Izak wel, maar nog ('twelk is te loven,)
Zijn vlijt de opvoeding gaat en zijn geboort te boven:
Zijn wijsheid, zijn geloove, en zijns geests kloek begrijp³³,
Zijn met zijn wulpsheid³⁴ daar, en vóór zijn jaren rijp.
Nog jong en teder zijnde is Godsdienst zijn hanteering,
Met ijver houdt hij zich verplicht aan 's vaders leering,
Neemt op zijn voorbeeld acht, zijn daden hij bespriet,
En scheidt een nutte lesse aan 't minste dat hij ziet.
Elk woord is hem een roed', hij komt door vlijt al nader,
Ja, voorkomt d' heilge lust en wensch van zijnen vader;
En, ofschoon Abraham in al 't geen hij beoogt,
Zich schikkelijk, wijs, en welgematigd toogt,
Als of zijns zoons bedrijf hem nimmer kon vernoegen,
Zoo laat toch 't vaderlijk gemoed zich niet te wroegen³⁵:
Zijn liefd' breekt ergens door, en 't oog staart ongerust,
En blijft gelijk gehecht aan Izak, zijnen lust.
De spiegel zijns gezichts is Izaks zoet aanschouwen,
En naauwlijks and'ren naam de vader heeft outhouwen.
Nu God, die dezès liefds volmaaktheid gade slaat,
Acht zulks bekwame stof, waardoor hij met der daad
Mag proeven zijn geloof, bekoort hem boven andren,
Doch niet als Satan doet, of menschen doen malkandren:
De erf-vijand alles goeds ons steeds ter Hellen trekt,
En God ter havenwaarts, die tot den leven strekt:
Dees, tot de wortel toe, ons hoop waant uit te rukken,
Die, van standvastigheid gaat 't zegel daar op drukken;
D' een vleit ons tot het kwaad, en de ander tot het goed,
D' een van 't Christ'lijk beroep³⁶ ontslaan wil ons gemoed,
En d' ander 't hert zijns kerks bevestigt langs hoe stijver,
Met een onleschlijk vuur van wonderbaren ijver.
En 's princen twijfel die zich gern verzekerd zag
Van 's knechts getrouwigheid, of hij 'r op steunen mag,
Ontwakende overlegt, of ook zijn woorden schillen³⁷,

---

³¹ wijzen (verg. voed-meester en -vrouw tegenover 't Fransche sage-femme; voorts vroedschap, vroedman, enz.)

³² Als onschuldig wichtjen.

³³ begrip, verstand.

³⁴ jeugd (verg. welp, wulp voor jonge dieren).

³⁵ te beschuldigen, uit te komen (verg. 't Fransche s'accuser).

³⁶ roeping.

³⁷ Voor schelen of verschillen.

Waar in zij met zijn doen en werken stemmen willen.
En om wel te doorzien de vroomheid zijns gemoeds,
Beproeft met 't aanbeeld hem, met hamer, en met toets.
Maar God de zijne niet door de engte laat passeeren
Van zijn bekorings³⁸ zifte, om 't hert haar te grondeeren,
Vermids hij ieder kent, en grondelijken weet
Elks doen, zelfs eer 't gedacht des menschen heeft gesmeed,
Dan wel om 't heilig zaad, haar sterk geloof, te toonen,
En haar standvastigheid, als zonderling³⁹ patronen⁴⁰.
Ook buitens tijds God niet haar overlast met kruis,
Noch zoo fluks als ze zijn dienstknechten van zijn huis;
Want, leerlings⁴¹ noch te zwak, mocht haar de moed ontglijden
En zwakke scheepkens licht in de afgrond schipbreuk lijden;
't Geloove, naauw gelijk een teedre bloem in 't gras,
Zou stuiven over 't veld, voor 's eersten winds geblas⁴²;
Haar beukelaars⁴³ te dun voor zulken herden slagen,
En zijn te weeklijk nog tot zulken last te dragen;
Maar dan, wanneer allengs de Goddelijke loten,
Haar wortelen in 't hart diep hebben ingeschoten,
En als haar d' hals-kraag is strijdlustig aangepast,
Welks dikte schroomt noch kwaân noch geenderhande last,
Gelijk als Abraham, die in 't geloove ervaren,
In liefd', rechtvaardigheid en sterkte, voor veel jaren,
Zich zelfs onbuiglijk toont, en die, als hij de krans
(Na d' eenzaam ballingschap zijns⁴⁴ lieven vaderlands,
Na 's broeders⁴⁵ kluistering, na 't missen van zijn schoone⁴⁶,
En d' al te droeven ban van Agars zijnen zone⁴⁷)
Als overwinner draagt, verzocht wordt van de stem,

---

³⁸ keuring in den zin van beoordeelende beschouwing (gelijk men nog spreekt van iets keuren; en gelijk men oudtijds van koeren, en koer-huis, in den zin van waakzaam toezien en wachthuis sprak).

³⁹ bijzondere, uitstekende.

⁴⁰ voorbeelden.

⁴¹ Maatshalve voor leerlingen.

⁴² Gelijk reeds meer voor geblaas.

⁴³ Versta: zouden blijken of zoo iets, dat met wat al te groote dichterlijke vrijheid is weggelaten.

⁴⁴ Voor: uit zijn.

⁴⁵ Loth.

⁴⁶ Hagar.

⁴⁷ Ismaël; de zinnbouw is echter, wanneer men zijnen op Abraham laat slaan, onduidelbaar; en dat Vondel (gelijk nog in de platte volkstaal wel gebeurt) Agars zijnen voor Agars haren zou gesteld hebben, onwaarschijnlijk; men leze dus: Agar en zijn.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.